

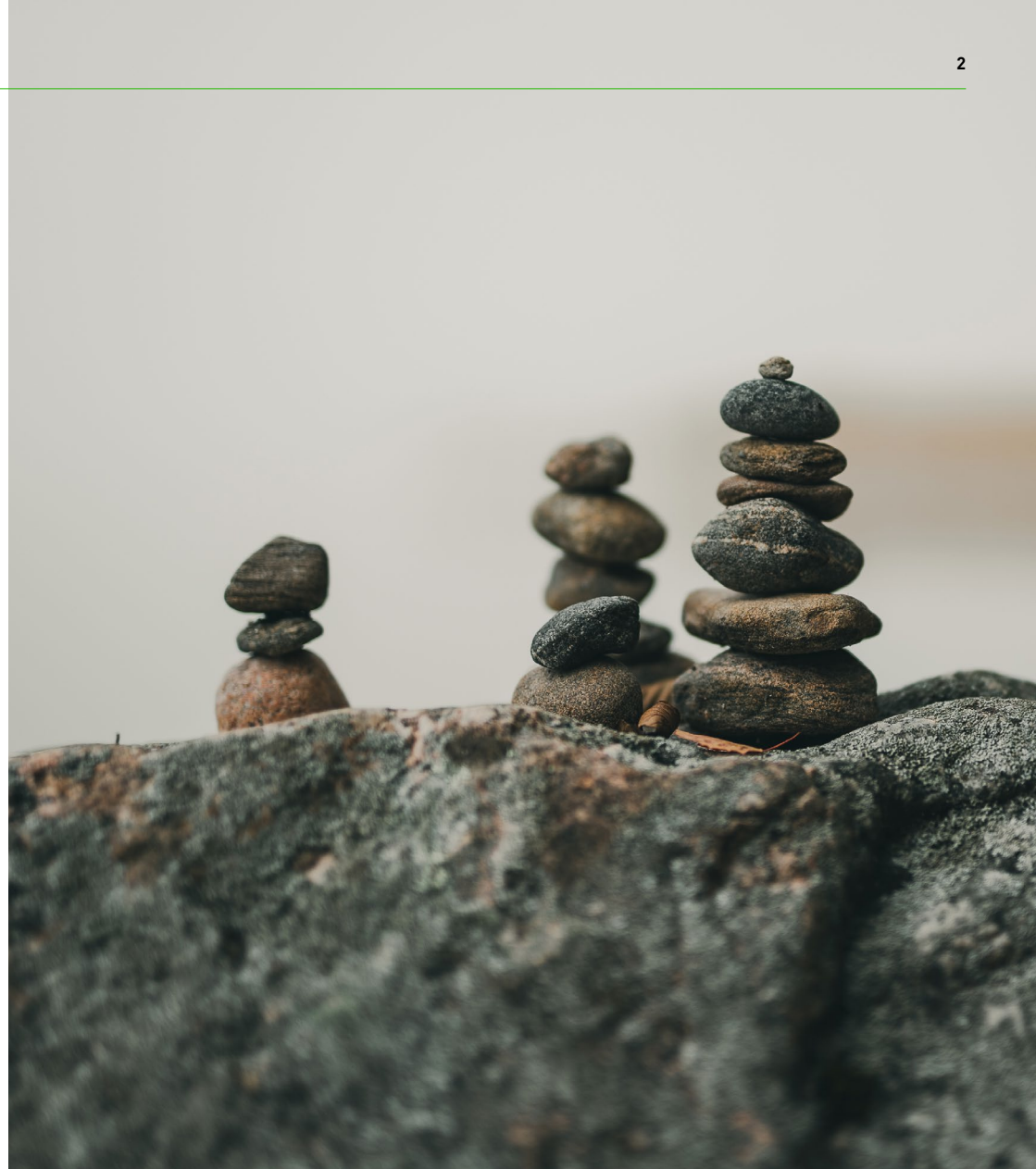
Minna Hämäläinen / Katri Peuhkuri

YRITTÄJYYSKASVATUS OSAKSI OPPILAITOSTEN ARKEA ETELÄ-KARJALASSA

Lappeenrannan- Lahden teknillinen yliopisto
LUT Scientific and Expertise Publications
Raportit ja selvitykset, Reports No. 131

SISÄLTÖ

Mitä yrittäjyyskasvatus on?	4
Yrittäjyys ja työelämätaidot	5
Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet	6
Etelä-Karjalan toimintamalli yrittäjyyskasvatukseen.....	7
Yrittäjyyskasvatus osana alueellista elinvoimaa	9
Yrittäjyyskasvatus prosessina	10
Yrittäjyyskasvatuksen kulmakivet suunnittelun avuksi	11
Tavoitteet oppilaitoksen toimijoille sekä ulkopuoliselle yhteistyölle	12
Toimijoiden roolit yrittäjyyskasvatuksessa	13
Huomioitava Etelä-Karjalassa strategisella tasolla	14
Yrittäjyyskasvatuksen keskeisimmät käsitteet.....	15
Yrittäjämäinen oppija	17
Alueen yrittävän kulttuurin rakentaminen	18
Yrittäjyyskasvatus oppilaitoksessa	19
Lähteet.....	20

YRITTÄJYYS- KASVATUS OSAKSI OPPILAITOSTEN ARKEA ETELÄ- KARJALASSA

ISSN-L 2243-3384, ISSN 2243-3384
Sähköinen julkaisu ISBN: 978-952-412-137-8
Lappeenranta 2024

MITÄ YRITTÄJYYS-KASVATUS ON?

Yrittäjyyskasvatuksen määritelmä pohjautuu opetus- ja kulttuuriministeriön Koulutuksen yrittäjyyslinjauksiin (2017). Yrittäjyyskasvatus vahvistaa positiivista yrittäjyysasennetta ja yrittäjämäistä toimintaa, kehittää yrittäjyyteen liittyviä tietoja, taitoja ja valmiuksia sekä oman osaamisen tunnistamista ja saa aikaan uutta yrittäjyyttä.

Yrittäjyyskasvatuksessa tärkeää on kokeileminen ja toiminnallisuus, mikä toteutuu yrittäjyyteen ja työelämään liittyvissä kokemuksissa ja tehtävissä, esimerkiksi projekteissa ja yritysysteistyössä.

Lähde: Opetushallitus:

» <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/mita-yrittajyyskasvatus>

Yrittäjyyskasvatus on yhdessä tekemistä, elinikäistä oppimista ja verkostomaista toimintatapaa. Tärkeää on kokeileminen, tekemällä oppiminen ja projektimaiset työtavat. Yritysysteistyö sekä yrittäjyyteen liittyvät tehtävät ja kokemukset kuuluvat yrittäjyyskasvatukseen.

YRITTÄJYYS JA TYÖELÄMÄTAIDOT

Yrittäjyyskasvatus on keino vahvistaa ja kehittää työelämätaitoja. Ohessa muutamia usein esille tulevia taitoja, joita työelämässä ja elämässä yleensä odotetaan tarvittavan.

- » Järjestelmällinen ja pitkäjänteinen toiminta
- » Aloitteellisuus
- » Sisukkuus
- » Itsensä johtaminen
- » Itseluottamus
- » Ongelmanratkaisutaito
- » Elinikäinen oppiminen
- » Vastuullisuus
- » Itsensä työllistämisen taidot
- » Riskien arviointi ja hallittu riskien ottaminen
- » Avoin suhtautuminen uusiin mahdollisuuksiin
- » Joustava ja luova toiminta muutostilanteissa
- » Innovatiivisuus
- » Tavoitteellisuus
- » Epäonnistumisten ja pettymysten hyväksyminen
- » Ryhmätoiminta
- » Projektityöskentely
- » Verkostoituminen
- » Yhteistyötaidot
- » Vuorovaikutustaidot

YRITTÄJYYS- KASVATUKSEN TAVOITTEET

- » Yksilön taitojen, asenteiden sekä tietojen lisääminen työelämässä ja elämässä toimimiseen.
- » Yrittäjyyden näkeminen uravaihtoehtona, yrittäjyyden tunnistaminen sekä yrittäjyyden yhteiskunnallisen merkityksen ymmärtäminen.
- » Yksilön yrittäjämäisten taitojen kehittäminen.
- » Aktiivisen roolin ottaminen yhteiskunnassa.
- » Valmiudet yrityksen perustamiseen, yrittäjänä toimimiseen sekä yritystoimintaan ovat ylempien kouluasteiden tavoitteita.

Yrittäjyyskasvatuksen tavoite

Kaikilla kouluasteilla ja kaikilla paikkakunnilla tapahtuvaa, oppijan elämässä tarvittavien tietojen, taitojen ja valmiuksien oppimista. Ydin on elämäntaitojen, vuorovaikutuksen ja itsensä johtamisen taidot sekä kyky muutoksen kohtaamiseen. Tavoitteena on työelämässä tarvittavien taitojen oppiminen.

Kaakkois- Suomen yrittäjyyskasvatuksen strategia:

- » https://www.cursor.fi/uploads/2021/05/213bba34-kaakkois-suomen_yrittajyyskasvatuksen_strategia_digi.pdf

ETELÄ-KARJALAN TOIMINTAMALLI YRITTÄJYYSKASVATUKSEEN

Tämä on Etelä-Karjalan oppilaitoksille suunnattu yhtenäinen toimintamalli, jonka avulla oppilaitokset voivat ottaa yrittäjyyskasvatuksen osaksi päivittäistä työskentelyä. Toimintamalli tarjoaa oppilaitoksille rungon, jonka avulla jokainen oppilaitos voi rakentaa omanlaisensa tavan toteuttaa yrittäjyyskasvatusta toiminnassaan. Tämä toimintamalli täydentää Väylä yrittäjyyteen Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatusstrategiaa.

» https://www.cursor.fi/uploads/2021/05/213bba34-kaakkois-suomen_yrittajyyskasvatuksen_strategia_digi.pdf

Toimintamallin on tarkoitus auttaa näkemään yrittäjyyskasvatus välineenä, jonka avulla oppijoiden elämässä ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja voidaan kehittää. Malli auttaa oppilaitoksia työelämä- ja yrittäjyystaitojen integroimisessa päivittäiseen työskentelyyn. Pääpaino on organisaatiossa, sen kehittämisessä ja johtamisessa kohti yrittävää toimintakulttuuria. Toimintamallissa on yleinen osa, ja lisäksi löytyvät erilliset osat oppilaitoksen johdolle, opettajille sekä kuntapäätäjille.

Toimintamalli auttaa oppilaitoksia kiinnittämään huomiota suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin keskeisiin elementteihin. Mallissa kuvataan lisäksi keskeisten toimijoiden roolit ja vastuut. Yrittäjyyskasvatuksen johtamisen tueksi on laadittu ohjeistus, jonka toivotaan helpottavan työtä oppilaitoksessa.

Vaikuttava yrittäjyyskasvatus toteutuu yhteistyössä eri toimijoiden kanssa; se on suunniteltua sekä johdettua toimintaa, ja sen tulee olla oppilaitoksessa kaikkien tehtävänä.

Toiminnan tulee olla monipuolista ja sisältyä oppilaitoksen arkiseen toimintaan ympäri vuoden. Olennaista on, että **yrittäjyyskasvatus muodostaa loogisesti etenevän, kumuloituvan polun**, mikä mahdollistaa tietojen, taitojen, asenteiden sekä osaamisen kehittämisen kullekin ikätasolle sopivalla tavalla.

Tämä toimintamalli on toteutettu LUT-yliopiston yrittäjyyskasvatuksen tutkimustiimin sekä Lappeenrannan kaupungin opetustoimen yhteistyönä. Mukana työskentelyssä ovat olleet opetustoimen Yrittäjyyskasvatus ja työelämä yhteistyö -tiimi sekä kolme pilottikoulua: Joutsenon koulukeskus, Kimpisen yhtenäiskoulu ja Sammonlahden yhtenäiskoulu.

YRITTÄJYYSKASVATUS OSANA ALUEELLISTA ELINVOIMAA

Euroopan tasolla nuorisotyöttömyyttä ratkaistaan yrittäjyyskasvatuksen avulla. Yrittäjyys nähdään yhtenä vaihtoehtona nuorelle päästä kiinni työelämään.

Etelä-Karjalassa nuorisotyöttömyys on yhtäläinen ongelma kuin Euroopassa, mutta pienemmässä koossa.

Etelä-Karjalan alueen toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi ja alueen uusien työpaikkojen luomiseksi tarvitaan toimenpiteitä.

Yrittäjyyskasvatuksella pyritään myös ehkäisemään syrjäytymistä, sillä yrittäjyyskasvatuksella voidaan vahvistaa yksilöiden työelämässä ja muutoinkin elämässä tarvitsemia tietoja ja taitoja.

Yrittäjyyskasvatuksella voidaan edistää alueen elinvoimaa, kun nuorten toimijuutta vahvistetaan ja

heille annetaan välineitä omien taitojen sekä tietojen hyödyntämiseen työelämässä.

Oppijälähtöisyys yrittäjyyskasvatuksessa lisää myös alueen pitovoimaa, kun oppijoita autetaan näkemään alueen mahdollisuudet.

Yrittäjyyskasvatuksella voidaan **tarjota oppijoille valmiuksia kohdata yllättäviä muutoksia, sietää epävarmuutta ja riskejä. Lapset ja nuoret voivat kasvattaa sen avulla elämänhallintaansa.**

Yrittäjyyskasvatus on **sijoittamista tulevaisuuteen.**

Yrittäjyys on erottamaton osa työelämää ja se on yhtä merkittävä tapa työllistyä kuin palkkatyö.

Muistilista oppilaitosten yrittäjyyskasvatuksen johtamisen ja kehittämisen tueksi

PEDAGOGISET VALINNAT

» Miten oppiminen tapahtuu?

OPPIA YRITTÄJYYDESTÄ JA YRITYSELÄMÄSTÄ

» Mitä on yrittäjyysosaaminen?

» Mitä ovat työelämä tieto ja -osaaminen?

OPPIA YRITTÄJYYTTÄ JA TYÖELÄMÄÄ VARTEN

» Oman jutun löytäminen

» Työelämä taidot

» Yrittäjämäinen käyttäytyminen

» Ammatti-identiteetti

OPPIA YRITTÄJÄMÄISEN TEKEMISEN KAUTTA

» Missä kaikkialla taitoja voi kartuttaa?

OPPIMISYMPÄRISTÖT

» Missä muualla kuin koulussa?

YRITTÄJYYS- KASVATUS PROSESSINA

Oheinen kuva ohjaa oppilaitoksia yrittäjyyskasvatuksen prosessimaisuuden huomioimiseen. Kuvion tarkoituksena on helpottaa yrittäjyyskasvatuksen suunnittelua ja johtamista oppilaitoksissa.

YRITTÄJYYS- KASVATUKSEN KULMAKIVET SUUNNITTELUN AVUKSI

Oheiseen kuvaan on koottu yrittäjyyskasvatuksen kulmakivet, joiden pohjalta on hyvä lähteä suunnittelemaan oppilaitoksissa toteutettavaa yrittäjyyskasvatusta.

TAVOITTEET OPPILAITOKSEN TOIMIJOILLE SEKÄ ULKOPUOLISELLE YHTEISTYÖLLE

Vaikuttavuuden ja haluttujen lopputulosten saavuttamiseksi toiminnalle pitää määritellä tavoitteet. Ne tulee määritellä erikseen oppilaitoksen johdolle, työyhteisölle, opettajalle sekä yhteistyölle.

TAVOITTEET OPPILAITOKSEN JOHDOLLE

- » Miten resursoimme toimintaa oppilaitoksessa?
- » Miten osallistamme henkilökunnan sekä oppijat?
- » Miten suunnittelemme yhdessä?

TAVOITTEET TYÖYHTEISÖLLE

- » Keskustelemme ja teemme yhdessä, jaamme ja otamme vastaan ideoita.
- » Olemme kaikki rakentamassa yrittävää toimintakulttuuria ja havaitsemme ympärillämme yrittäjämäisiä toimintatapoja.
- » Olemme avoimia ja tuemme osallisuutta.
- » Tarjoamme mahdollisuuden oppimisen iloon sekä oppilaille että opettajille.

TAVOITTEET OPETTAJALLE

- » Toimintani on oppijalähtöistä.
- » Keskeistä on oppijan osallisuus.
- » Autan oppijaa reflektoimaan omaa oppimistaan ja omia kokemuksiaan.
- » Autan oppijaa arvioimaan omaa toimintaansa sekä käyttäytymistään.
- » Kannustan oppijaa keskustelemaan, perustelevaan omia mielipiteitään sekä kuuntelemaan toisia.
- » Kannustan oppijaa soveltamaan koulutyössään henkilökohtaisia taitojaan ja ominaisuuksia, joita hän on kerryttänyt esimerkiksi harrastustoiminnassaan.
- » Yrittäjyyskasvatuksen toteuttaminen on osa toimenkuvaani.
- » Pyydän oppijoita suunnittelemaan, mitä he voisivat / haluaisivat tehdä yhdessä yrittäjien ja yritysten kanssa.

TAVOITTEET YHTEISTYÖLLE

- » Oppilaitosten ja yritysten välinen yhteistyö on säännöllistä ja tavoitteellista.
- » Verkosto-osaamista hyödynnetään opetuksen monipuolistamisessa.
- » Vanhempainyhdistykset otetaan mukaan yrittäjyyskasvatukseen.
- » Oppilaitosten välistä yhteistyötä lisätään yrittäjyyskasvatuksessa.
- » Yhteistyötä tehdään myös valtakunnallisten yrittäjyyskasvatustoimijoiden kanssa.

TOIMIJOIDEN ROOLIT YRITTÄJYYSKASVATUKSESSA

OPETTAJAN ROOLI:

- » **Mahdollista**, anna tilaa, aikaa ja tue oppijaa. Voivatko oppijat aidosti itse tuottaa omannäköisen lopputuloksen?
- » **Luo mahdollisuuksia** oppijoiden yrittäjyystaitojen kehittämiseksi.
- » **Auta oppijaa tunnistamaan ja nimeämään omat vahvuutensa.**
- » **Anna mahdollisuus** kokeilla ja epäonnistua.
- » **Tee yhteistyötä** kollegoiden kanssa.
- » **Tee yhteistyötä** elinkeino- ja työelämän kanssa.
- » **Kokeile rohkeasti** uutta.
- » **Pidä huolta omasta kouluttautumisestasi.**
- » **Valitse** työtavat, menetelmät, opetussisällöt ja oppimisympäristöt, joiden avulla yrittäjyyskasvatus tulee osaksi opetusta.
- » **Jaa** suunnitelmia ja ideoita kollegoidesi kanssa.

REHTORIN ROOLI:

- » **Suunnittele** ja arvioi yrittäjyyskasvatusta oppilaitoksessasi yhdessä henkilöstön kanssa.
- » **Rakenna yhteisymmärrys** henkilöstön kanssa yrittäjyyskasvatuksesta.
- » **Laadi tavoitteet yhdessä** henkilöstön kanssa.
- » **Resursoi** toiminta.
- » **Johda** yrittäjyyskasvatusta.
- » **Ole kävelevä esimerkki.**
- » **Mahdollista** yrittäjämäinen toimintakulttuuri.
- » **Ota yrittäjyyskasvatus osaksi organisaation strategista kehittämistä.**
- » **Toimi** sillanrakentajana työelämäyhteistyölle.
- » **Ymmärrä** johtajana yrittäjyyskasvatuksen merkitys ja varmista sen toteutuminen.
- » **Mahdollista**, anna vastuuta, kannusta, tue ja ohjaa.
- » **Pidä huoli omasta ja henkilöstön kouluttautumisesta.**

VERKOSTON ROOLI:

- » **HUOLTAJA** tue ja kannusta yrittäjyyskasvatuksen toteutumista. **Ole tietoinen tarjottavasta yrittäjyyskasvatuksesta** ja miten sitä toteutetaan käytännössä.
- » **YRITTÄJÄ** toimi esimerkkinä ja esikuvana.
- » **Toimi** koulun yhteistyökumppanina ja työelämäkummina.
- » **Kannusta** yrittäjämäiseen asenteeseen.
- » **Tarjoa** toiminnallinen oppimisympäristö.
- » **Tuo esille omat ideat ja tarpeet** oppilaitos-työelämäyhteistyön kehittämiseksi.
- » **Ole mukana** kehittämässä yrittäjyyden oppimiskokemuksia.
- » **HARRASTUSTOIMINNASSA** kehittyvät yrittäjyysvalmiudet muun toiminnan ohessa, tiedostamatta.

HUOMIOITAVA ETELÄ-KARJALASSA STRATEGISELLA TASOLLA

- » Yrittäjyyskasvatukselle perustetaan ohjausryhmä, jossa on mukana paikallisia yrittäjiä, yritysälämän järjestöjä, elinkeinotoimen sekä oppilaitoksen edustajia.
- » Oppilaitosten yrittäjyyskasvatuksen strategia integroidaan osaksi alueellisen elinvoiman kehittämistä.
- » Arvioidaan oppilaitosten yrittäjyyskasvatuksen tavoitteiden toteutumista osana alueellisten strategioiden ja toimintaohjelmien arviointia.
- » Alueellisesti asetetaan yrittäjyyskasvatuksen koordinaatioryhmä hyvien käytäntöjen ja tiedon jakamisen sekä yhteistyön suunnittelun mahdollistamiseksi.
- » Kummiyritykset otetaan mukaan oppilaitosten yrittäjyyskasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen.
- » Yrittäjyyskasvatus on oppilaitoksissa johdettua, tavoitteellista, suunniteltua ja yhdessä arvioitua toimintaa.
- » Yrittäjyyskasvatus on osa oppilaitoksen vuosisuunnitelmaa, ja kaikkien vastuulla päivittäisessä toiminnassa, oppiainerajat ylittävästi.
- » Yrittäjyyskasvatukselle varataan riittävät aika-, raha- ja henkilöstöresurssit.
- » Yrittäjyyskasvatus on menetelmä, ei vain sisältö.
- » Yrittäjyyskasvatuksen suunnittelussa ovat mukana oppilaitoksen johto ja työntekijät, oppijat, yrittäjät sekä elinkeinotoimi.
- » Oppilaitoksen yrittäjyyskasvatustiimi kokoaa oppilaitoksen tarpeisiin sopivaa materiaalia sekä tekee yhteistyötä muiden oppilaitosten ja yrittäjien kanssa.
- » Yrittäjyyskasvatuksen täydennyskoulutus on osa osaamisen kehittämistä oppilaitoksessa.
- » Yhteistyö alueella toimivan LUT-yliopiston kanssa, mm. Junior University, Business Mill.

YRITTÄJYYSKASVATUKSEN KESKEISIMMÄT KÄSITTEET

Yrittäjämäinen toimintakulttuuri, yrittävä kulttuuri

osallistaa toimintaan: jokaista kannustetaan kehittämään vahvuuksiaan, hankkimaan osaamista ja kokeilemaan uusia oppimismenetelmiä ja -ympäristöjä. Siihen kuuluvat pedagoginen johtajuus, avoimuus, opetushenkilöstön välinen sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö. Yrittäjämäisessä toimintakulttuurissa vallitsee luottamukseen pohjautuva oppimiskulttuuri sekä tapa toimia, ja siinä hyödynnetään erilaisia menetelmiä, tapoja sekä ympäristöjä.

Yrittäjämäinen oppimisympäristö

ympäristö, jossa oppijat omaksuvat yrittäjämäistä asennetta, tietoja ja taitoja. Toiminta rakentuu usein oppijan itse muotoilemille ongelmille, niiden ratkaisuille ja vuorovaikutukselle. Ongelmat ja kysymykset voivat olla reaaliaikailman tilanteita tai niiden jäljittelyä.

Yrittäjämäiset oppimisympäristöt ovat avoimia, ja ne ovat usein oppilaitoksen ulkopuolella. Ne voivat olla myös virtuaalisia.

Yrittäjämäinen pedagogiikka

tarkoittaa opetuksen ja oppimisen näkökulmia, käsityksiä, periaatteita ja tapoja, jotka perustuvat yrittäjyyteen ilmiönä ja edistävät yrittäjyyttä. Se on oppijalähtöistä, kokemuksellista, ilmiöpohjaista, ongelmaperustaista, tutkivaa ja toiminnallista sekä tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa aitojen kysymysten äärellä.

Yrittäjämäiset valmiudet

tarkottavat yksilön yrittäjämäisiä tietoja, taitoja ja asenteita, eli käsite on lähes sama kuin yrittäjämäinen osaaminen, yrittäjyysosaaminen ja yrittäjyyskompetenssi.

Suomessa on laadittu luettelo yrittäjämäisistä valmiuksista. Luettelo perustuu yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen EntreComp-viitekehykseen, opetussuunnitelmiin sekä opetus- ja kulttuuriministeriön Yrittäjyyslinjauksiin 2017.

» <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/mita-yrittajyykskasvatus>

Yrittäjämäinen oppiminen

nähdään tekemällä oppimisen tapana, jossa olennaista ovat ympäristön utelias tarkastelu, itseensä luottaminen ja omien vahvuuksien kehittäminen, kokeilut, riskinotto, luova ongelmanratkaisu, vastuunotto, virheiden salliminen ja niistä oppiminen. Yrittäjämäiseen oppimiseen liittyvä yritteliäisyys edellyttää kykyä ja uskallusta tarkastella asioita eri näkökulmista sekä kyseenalaistaa totuttuja käytäntöjä.

Yritteliäisyys

on uutta luovaa, aloitteellista, sitoutunutta, sinnikästä ja tavoitteellista toimintaa.

Yrittäjyys

on mahdollisuuksien havainnointia ja niihin tarttumista sekä kykyä muuttaa ideat sellaiseksi toiminnaksi, joka voi tuottaa taloudellista, kulttuurista, sosiaalista ja yhteiskunnallista arvoa. Yrittäjyyteen ja yrittäjämäisyyteen voi oppia. Nämä pitävät sisällään luovuuden, innovaatiokyvyn, riskienhallinnan ja vastuullisuuden, samoin kuin kyvyn suunnitella, asettaa tavoitteita ja johtaa toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi. Yrittäjyysvalmiuksien merkitys korostuu työelämän muutoksessa.

Mukaillen YES-verkosto:

» <https://yesverkosto.fi/yes/mita-yrittajyykskasvatus-on/yrittajyykskasvatuksen-kasitteita>

Resilienssi

Yksilön kyky ylläpitää toimintakykyä muuttuvissa olosuhteissa, valmius kohdata häiriöitä ja kriisejä ja palautua niistä.

» <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/resilienssi>

IN CASE OF
EMERGENCY
USE SCIENCE.

#landofthecurious

YRITTÄJÄMÄINEN OPPIJA

ALUEEN YRITTÄVÄN KULTTUURIN RAKENTAMINEN

Yrittävän kulttuurin rakentaminen alueelle on tärkeää onnistuneen yrittäjyyskasvatuksen toteutumiseksi. Oheisen kuvan on tarkoitus ohjata kulttuurin rakentamista ja selvittää erilaisten toimijoiden merkitystä osana kulttuurin rakentamista.

Mukaillen Pohjois-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen strategiaa

» https://yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2019/02/Pohjois_pohjanmaa_strategia.pdf

YRITTÄJYYS- KASVATUS OPPILAITOKSESSA

Kuva auttaa oppilaitoksia kiinnittämään huomiota yrittäjyyskasvatuksen tavoitteiden asettamiseen, toimenpiteisiin sekä vastuunjakoon. Olennaista on kiinnittää huomiota taitojen vahvistamiseen, oppimisympäristöön, menetelmiin sekä oppilaitoksen yrittävän kulttuurin rakentamiseen. Jokaiseen kohtaan laaditaan tavoitteet ja toimenpiteet sekä luokka-asteittain että toimijoittain. Lisäksi laaditaan selkeä vastuunjako.

Yrittäjyys ja työelämätaitojen vahvistaminen

- » oppijan yrittäjämäinen toimintatapa kaikessa tekemisessä
- » oppijat mukaan ideointiin, suunnitteluun ja toteutukseen sekä päätöksentekoon

Oppimisympäristöjen ja menetelmien kehittäminen ja hyödyntäminen

- » yrittäjyyskasvatuksen toteuttaminen erilaisia menetelmiä käyttämällä
- » oppiaine- ja luokkarajat ylittävää toimintaa
- » yritysysteistyön vahvistaminen
- » oppilaitosysteistyön vahvistaminen

Yrittävän kulttuurin rakentaminen oppilaitokseen

- » yhteinen ymmärrys ja määritelmä yrittäjyyskasvatuksesta oppilaitoksessa
- » osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ts. tapa tehdä
- » yrittäjyyskasvatuksen johtaminen, resursointi ja arviointi
- » alueellisten toimijoiden (elinkeinotoimi) mukaan ottaminen
- » Koko yhteisö on mukana suunnittelussa ja kehittämisessä:
 - Toiminnan taso määritellään yhdessä, varmistetaan että ympäristö mahdollistaa tekemisen

LÄHTEET

Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., & Van den Brande, G. (2016). EntreComp: The entrepreneurship competence framework. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 10, 593884.

Gustafsson-Pesonen, A., & Kiuru, P. (2012). Ideoita ja oivalluksia yrittäjyyskasvatukseen YKOONTI.

Koulutuksen yrittäjyyslinjaukset, (2017). Osoitteessa:

- » <https://valtioneuvosto.fi/documents/1410845/4363643/yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf/dd81b6e7-888e-45e4-8c08-40d0d5a5277e/yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf?t=1490695669000>

Lapin yrittäjyyskasvatuksen menetelmäkäsikirja.

Osoitteessa:

- » https://yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/09/Lapin_yrittajyyskasvatuksen_menetelmakasikirja.pdf

Mitä on yrittäjyyskasvatus? Osoitteessa:

- » <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/mita-yrittajyyskasvatus>

Nuoret tekevät tulevaisuuden Pohjois-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen strategia ja toimintaohjelma 2016–2020. Osoitteessa:

- » https://yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2019/02/Pohjois_pohjanmaa_strategia.pdf

Opetushallitus, (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Osoitteessa:

- » https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetusministeriö, (2009). Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7, Yliopistopaino: Helsinki.

Ristimäki, K. (2004). Yrittäjyyskasvatus. Yrityssanoma.

Satakunnan yrittäjyyskasvatuksen strategia 2023–2025.
Osoitteessa:

- » https://yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/09/Satakunnan_yrittajyyskasvatuksen_strategia_2023-2025.pdf

Siussa on kipinä! Lieksan kaupungin
yrittäjyyskasvatusohjelma. Osoitteessa:

- » <https://www.lieksa.fi/documents/89419/191779/Lieksan+kaupungin+yritt%C3%A4jyyskasvatusohjelma.pdf/adfb3b50-577b-9c17-281d-b6440782e0cc>

Tehemä pois! Väylänvarren yrittäjyys- ja
osallisuuskasvatuksen strateginen ja pedagoginen
toimintaohjelma vuoteen 2027. Osoitteessa:

- » <https://yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2019/02/Vaylanvarren-strategia-ja-toimintaohjelma.pdf>

Väylä yrittäjyyteen Kaakkois-Suomen
yrittäjyyskasvatuksen strategia, [2021]. Osoitteessa:

- » https://www.cursor.fi/uploads/2021/05/213bba34-kaakkois-suomen_yrittajyyskasvatuksen_strategia_digi.pdf

Yhdessä oppien teemme rohkeaa ja poreilevaa yrittäjyyttä
Stadiin. Helsingin yrittäjyyskasvatusohjelma. Osoitteessa:

- » https://yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2019/02/Helsingin_ohjelma_esite.pdf

YES-Katalogi: Kokeile Case-esimerkkejä yrittäjämäisen
oppilaitoksen kehittämiseen. Osoitteessa:

- » https://yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2019/02/YES_katalogi_2017.pdf

YES-Verkosto. Osoitteissa:

- » <https://yesverkosto.fi/yes/mita-yrittajyyskasvatus-on>
- » <https://yesverkosto.fi/yrittajyyskasvatuksen-kehittaminen/yrittajyyskasvatus-kunnan-elinvoimatekijana>

Yrittäjyyskasvatus Pohjois-Pohjanmaalla 2023–2027.
Osoitteessa:

- » <https://www.minunpolkuni.fi/strategia/>

Yrittäjyyspolku Joensuun seudun
yrittäjyyskasvatussuunnitelma. Osoitteessa:

- » <https://peda.net/kontiolahti/onttolan-koulu/vuosisuunnitelma/yritt%C3%A4jyyskasvatus/yritt%C3%A4jyyspolku2:file/download/f4fffa718dbcd03f7746e69fdc02ad1e3e863a58/Yritta%CC%88jyyspolku.pdf>

Ällä.fi Arvioinnin tueksi. Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6).
Osoitteessa:

- » <https://allia.fi/laaja-alaiset-taidot/tyoelamataidot-ja-yrittajyys/>

